

Monumentnummer*: 531368

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **18 januari 2013**
Kadaster deel/nr **82687/18**

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*		
Naarden	Gooise meren	Noord-Holland		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Naarden	E			319

Omschrijving**

Cluster 9. Fortwachterswoning.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

FORTWACHTERSWONING nabij de gecombineerde toegang tot de beide batterijen die het Werk aan de Karnemelksloot ten zuidwesten van Naarden vormen. Naarden ligt op de hoge gronden tussen het Naardermeer en de Zuiderzee, die een acces vormden tot Amsterdam en was één van de belangrijkste vestingsteden van de Oude Hollandse Waterlinie. De waterlinie was primair gebaseerd op inundatie van laag gelegen gronden om zo de vijand de doorgang te beletten. Naarden lag echter op de hoge uitlopers van het Gooi, waardoor de inundaties werden bemoeilijkt. Besloten werd de hoge gronden af te graven. De Werken aan de Karnemelksloot zijn een onderdeel van de pogingen om water rond te vesting Naarden te kunnen vasthouden. In 1787 werd een damsluis aangelegd in de Karnemelksloot, die het inundatiewater moest vasthouden. Ter bescherming van de damsluis kwamen, eveneens in 1787, twee kleine, omgrachte aarden lunetten tot stand aan weerszijden van de Karnemelksloot. Behalve als verdediging van de sluis dienden zij ook om de vijand te beletten Naarden aan de zuidzijde te passeren. Deze lunetten zijn in de Franse Tijd ten dele gesloopt, maar ten tijde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, rond 1873-1875, vergroot en van bouwwerken voorzien. In deze periode moet ook de fortwachterswoning zijn gebouwd.

Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluiswachters- of brugwachterswoning. Voor wat betreft de locatie van een wachterwoning waren geen eenduidige standaarden; het gebruikte bouw materiaal varieert, maar gewoonlijk is gebouwd in baksteen of hout. De fortwachterswoning aan Naardermeer 7 dateert uit de periode 1873-1875. Vlakbij de woning, aan de noordoostzijde, liggen in de berm van de weg nog enkele tetraëders, verplaatsbare betonnen onderdelen van een wegversperring uit de periode 1939-1940.

Omschrijving

De FORTWACHTERWONING van de Werken aan de Karnemelksloot, met adres Naardermeer 7, dateert uit 1873-1875 en ligt direct noordelijk van de Westbatterij, aan de dijk op de westelijke oever van de Karnemelksloot. De woning ligt iets schuin ten opzichte van de dijk en is met de voorgevel naar de zuidoostzijde (frontzijde) gekeerd. Het is een bakstenen, witgepleisterd bouwwerk van één bouwlaag hoog, voorzien van een schilddak met gesmoorde pannen. De gevels zijn onder meer voorzien van zesruits schuiframen met luiken. In de zuidgevel bevindt zich de voordeur met bovenlicht. Het pand is als fortwachterswoning met name herkenbaar door de strategische situering.

Waardering

De FORTWACHTERWONING van de Werken aan de Karnemelksloot is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het onderdeel is een voorbeeld van een militaire dienstwoning uit 1873-1875.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel uit 1873-1875 is representatief als voorbeeld van een militaire dienstwoning die is gelegen buiten de desbetreffende verdedigingswerken.

* Het onderdeel is vrij gaaf bewaard qua bouwmassa, indeling en detaillering, maar is vooral gaaf en herkenbaar in zijn oorspronkelijke functie als fortwachterswoning door de markante situering binnen het waterlinielandschap en door de annexe bouwwerken van het complex Werken aan de Karnemelksloot.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair wachtgebouw

Functie

Wachtgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument